

SÉNAT DE BELGIQUE

SESSION EXTRAORDINAIRE DE 1968.

9 JUILLET 1968.

Proposition de loi portant revision des articles 144, 156, 157 et 166 du Code électoral et de l'article 16 de la loi du 19 octobre 1921, organique des élections provinciales.

DEVELOPPEMENTS

MESSIEURS,

Il n'est point d'observateur qui, s'étant penché sur la vie politique de notre pays, n'en ait retiré cette conclusion que les institutions parlementaires sont, de la part du public, l'objet d'une désaffection grandissante. Dès 1950, nous avons été sensibles à ce phénomène, et, recherchant les moyens d'y apporter des remèdes, nous avons pensé qu'un de ceux-ci consisterait sans doute à rendre à la démocratie représentative son sens véritable, à savoir le libre choix, par les électeurs, de ceux qu'ils désirent voir les représenter au Parlement. A nos yeux, il ne fait en effet aucun doute qu'un fossé s'est creusé et élargi entre le peuple et ses représentants, fossé qui est dû, pour une large mesure, au fait que l'élection d'un parlementaire dépend beaucoup moins de la volonté du corps électoral que de celle des comités qui, par le biais des « polls », procèdent à de véritables élections avant la lettre. Il va de soi, dès lors, que c'est surtout devant ces comités que le mandataire public se sent responsable, et non plus devant la nation avec laquelle il a perdu le contact.

Nous avons pensé que la suppression de la case de tête permettrait de restituer à l'électeur l'entière responsabilité et que, peu à peu, se dissiperait cette méfiance due au fait que le jeu parlementaire et électoral est faussé à sa base même. Cette idée, nous l'avons concrétisée, dès 1951, par une proposition de loi qui supprimait purement et simplement la case de tête. Au fil des législatures qui suivirent, il ne se passa pas un an sans que, soit en commission, soit en séance

BELGISCHE SENAAAT

BUITENGEWONE ZITTING 1968.

9 JULI 1968.

Voorstel van wet tot herziening van de artikelen 144, 156, 157 en 166 van het Kieswetboek en van artikel 16 van de wet van 19 oktober 1921 tot regeling van de provinciale raadsverkiezingen.

TOELICHTING

MIJNE HEREN,

Er is geen waarnemer van het politieke leven in ons land die niet tot de slotsom is gekomen dat het publiek zich meer en meer afwendt van de parlementaire instellingen. Dit verschijnsel was ons reeds in 1950 opgevallen en wij hebben dan ook gezocht naar middelen om het te verhelpen. Wij meenden dat er wel enig heil te verwachten was, als wij aan de representatieve democratie haar ware zin teruggaven, namelijk door de kiezers vrij te laten beslissen wie zij als hun vertegenwoordigers naar het Parlement willen zenden, want het valt onzes inziens niet te betwijfelen dat er een kloof is ontstaan tussen het volk en zijn vertegenwoordigers, een kloof die steeds breder wordt en die grotendeels te wijten is aan het feit dat de verkiezing van een parlementslid veel minder afhangt van de kiezers dan van de comités, die langs de zijweg van de « poll » een ware « voorverkiezing » houden. Het spreekt dan ook vanzelf dat de afgevaardigden zich vooral verantwoordelijk voelen tegenover deze comités en niet langer tegenover de natie, waarmee zij het contact hebben verloren.

Wij hebben gedacht dat de kiezer, door afschaffing van het hoofdstemvak, zijn volle verantwoordelijkheid zou terugkrijgen en dat dan geleidelijk aan het wantrouwen zou verdwijnen dat hij nu koestert doordat het normale spel van de parlementaire instellingen en de verkiezingen aan de basis vervalst wordt. Aan dit denkbeeld hebben wij reeds in 1951 vorm gegeven door een voorstel van wet dat het hoofdstemvak zonder meer afschafte. Sindsdien is er geen jaar voor-

publique une de nos propositions ou un de nos amendements à ce sujet ne soit soumis à discussion.

Outre notre proposition initiale du 11 décembre 1951, déposée à la Chambre et portant suppression de la case de tête pour les élections législatives et provinciales (doc. Chambre n° 81, ses. 1951-1952), rappelons aussi notre proposition en date du 27 octobre 1953 portant modification de la présentation des bulletins de vote par dédoublement de la case de tête (doc. Chambre n° 753, ses. 1952-1953). Par la suite, nous avons encore déposé la proposition portant répartition des votes de liste en proportions fixes (doc. Chambre n° 39, ses. 1953-1954), une nouvelle proposition portant suppression de la case de tête pour les élections législatives et provinciales (doc. Sénat n° 44, ses. 1963-1964) et enfin la proposition du 2 mars 1965 portant droit pour l'électeur d'émettre aux élections législatives et provinciales des votes de préférence simultanément pour plusieurs candidats figurant sur la même liste, sans panachage (doc. Sénat n° 154, ses. 1964-1965).

Au fil des années aussi, bien que notre idéal soit resté intact et que, récemment encore, notre opposition à la case de tête se soit trouvée renforcée par la prise de conscience qui se manifesta lors d'un Congrès du plus important de nos partis politiques, nous nous sommes rendu compte que notre opiniâtreté et notre constance se briseraient constamment à un mur. Il est certain, en effet, que les hommes ont trop souvent tendance à considérer comme imperfectibles les systèmes qui ont assuré leur réussite.

C'est la raison pour laquelle, sans abdiquer nos convictions, nous avons déposé en mars dernier une proposition qui était sensiblement en retrait sur celles qui la précédaient. Elle maintient, en effet, le système de la case de tête, mais autorise l'électeur à porter, sur une même liste, autant de votes de préférence qu'il le désire. De cette manière, son vote se trouve valorisé et l'influence néfaste de la case de tête en est un tant soit peu modérée.

Nous ne doutons pas que, s'il plaisait aux Chambres d'adopter la présente proposition, la vie politique belge s'ouvrirait à de nouveaux horizons et que l'indispensable contact entre la Nation et ses représentants se rétablirait peu à peu.

V. BILLIET.

**

PROPOSITION DE LOI

ARTICLE PREMIER.

L'article 144 du Code électoral est modifié comme suit :

« L'électeur peut émettre sur une seule et même liste, autant de votes qu'il le désire et que le permettent les cases de la liste pour l'attribution des mandats effectifs et pour la suppléance.

bijgegaan zonder dat een van onze daartoe strekkende voorstellen of amendementen in de Commissie of in openbare vergadering ter tafel werd gelegd.

Behalve ons eerste bij de Kamer ingediend voorstel van 11 december 1951, houdende afschaffing van het hoofdstemvak bij de parlements- en provincieraadsverkiezingen (Gedr. St. Kamer, n° 81, 1951-1952), zij ook herinnerd aan ons voorstel van 27 oktober 1953 tot wijziging van de stembiljetten door splitsing van het hoofdstemvak (Gedr. St. Kamer, n° 753, 1952-1953). Nog later dienden wij het voorstel in tot verdeling van de lijststemmen in vaste verhoudingen (Gedr. St. Kamer, n° 39, 1953-1954), dan weer een nieuw voorstel tot afschaffing van het hoofdstemvak voor de parlements- en provincieraadsverkiezingen (Gedr. St. Senaat, n° 44, 1963-1964) en ten slotte het voorstel van 2 maart 1965 houdende het recht voor de kiezer om bij de parlements- en de provincieraadsverkiezingen gelijktijdig voorkeurstemmen uit te brengen voor verscheidene kandidaten van dezelfde lijst, zonder te panacheren, (Gedr. St. Senaat, n° 154, 1964-1965).

Ofschoon ons ideaal na al die jaren ongerept is gebleven en onze afkeer van het hoofdstemvak onlangs nog groter werd door de bewustwording die op een Congres van onze grootste politieke partij tot uiting kwam, zijn wij er ons ook rekenschap van gaan geven dat onze hardnekkigheid en onze volharding steeds maar tegen een muur zouden blijven aanbotsen. Het staat immers vast dat de mensen al te dikwijls geneigd zijn om het systeem dat hen tot welslagen heeft gevoerd, als onverbetterlijk te beschouwen.

Dit is de reden waarom wij, zonder onze overtuiging prijs te geven, in maart jongstleden een wetsvoorstel hebben ingediend dat lang niet zover ging als de vorige. Het behoudt inderdaad het hoofdstemvak maar biedt de kiezer de mogelijkheid om, op een zelfde lijst, zoveel voorkeurstemmen uit te brengen als hij wenst. Op die wijze krijgt zijn stem haar volle waarde terwijl de noodlottige invloed van het hoofdstemvak enigszins wordt beperkt.

Wij twijfelen er niet aan dat, mochten de Kamers dit voorstel willen aanvaarden, de horizon van het Belgische politieke leven zich zal verruimen en het onontbeerlijke contact tussen de Natie en haar vertegenwoordigers van lieverlede weer tot stand zal komen.

VOORSTEL VAN WET

EERSTE ARTIKEL.

Artikel 144 van het Kieswetboek wordt gewijzigd als volgt :

« De kiezer mag op een en dezelfde lijst zoveel stemmen uitbrengen als hij wil, voor zover de stemvakken van de lijst voor de toekenning van de mandaten van titularis en voor de opvolging het mogelijk maken.

» S'il adhère à l'ordre de présentation des candidats titulaires et suppléants de la liste qui a son appui, il marque son vote dans la case placée en tête de cette liste.

» S'il adhère seulement à l'ordre de présentation des candidats titulaires et veut modifier l'ordre de présentation des suppléants, il donne un ou plusieurs votes nominatifs en faveur d'un ou de plusieurs suppléants de la liste.

» S'il adhère seulement à l'ordre de présentation des candidats suppléants et veut modifier l'ordre de présentation des titulaires, il donne un ou plusieurs votes nominatifs en faveur d'un ou de plusieurs titulaires de son choix.

» S'il n'adhère enfin à l'ordre de présentation ni pour les titulaires, ni pour les suppléants, et veut modifier cet ordre, il marque un ou plusieurs votes nominatifs pour un ou plusieurs titulaires et un ou plusieurs votes nominatifs pour un ou plusieurs suppléants appartenant à la même liste.

» Le vote nominatif se marque dans la case placée à la suite du nom du candidat, titulaire ou suppléant, à qui l'électeur entend donner sa voix.

» La marque du vote, même imparfaitement tracée exprime valablement le vote, à moins que l'intention de rendre le bulletin reconnaissable soit manifeste. »

ART. 2.

L'article 156 du Code électoral est modifié comme suit :

« Le président et l'un des membres du bureau, après avoir mêlé tous les bulletins que le bureau est chargé de dépouiller, les déplient et les classent d'après les catégories suivantes :

1. Bulletins donnant des suffrages valables en tête de la première liste, sans vote de préférence;
2. Bulletins donnant des suffrages de préférences valables en faveur de la première liste;
3. De même, en chacune de ces deux catégories pour la deuxième liste et pour les listes suivantes s'il y lieu (Pour ce classement les votes de tête de liste en concours avec des votes nominatifs dans la même liste sont considérés comme non avenus);
4. Bulletins suspects;
5. Bulletins blancs ou nuls. »

ART. 3.

L'article 157 du Code électoral est modifié comme suit :

« Sont nuls, uniquement :

1. Tous les bulletins autres que ceux dont l'usage est permis par la loi; ceux qui ne contiennent l'expression d'aucun suffrage; ceux dont les formes et dimensions auraient été altérées; ceux qui contiendraient à l'intérieur un papier ou un objet quelconque ou dont l'auteur pourrait être rendu reconnaissable par un signe, une rature ou une marque non autorisée par la loi.

» Kan hij zich verenigen met de volgorde waarin de kandidaat-titularissen en -opvolgers op de door hem gesteunde lijst voorkomen, dan brengt hij zijn stem uit in het stemvak bovenaan op die lijst.

» Kan hij zich enkel verenigen met de volgorde van de kandidaat-titularissen en wil hij die van de opvolgers wijzigen, dan geeft hij een of meer naamstemmen aan een of meer opvolgers van de lijst.

» Kan hij zich enkel verenigen met de volgorde van de kandidaat-opvolgers en wil hij die van de titularissen wijzigen, dan geeft hij een of meer naamstemmen aan een of meer titularissen zijner keuze.

» Kan hij zich ten slotte niet verenigen met de volgorde, noch van de titularissen, noch van de opvolgers en wil hij die volgorde wijzigen, dan brengt hij een naamstem uit op een of meer titularissen en op een of meer opvolgers van dezelfde lijst.

» De naamstem wordt uitgebracht in het stemvak naast de naam van de kandidaat-titularis of -opvolger aan wie de kiezer zijn stem wil geven.

» Het stemmerk, zelfs op onvolmaakte wijze aangebracht, is geldig, tenzij het voornemen om het stembiljet herkenbaar te maken, duidelijk blijkt. »

ART. 2.

Artikel 156 van het kieswetboek wordt gewijzigd als volgt :

« De voorzitter en een van de leden van het bureau, mengen alle door het bureau op te nemen stembiljetten dooreen, vouwen ze daarna open en delen ze in de volgende categorieën in :

1. Biljetten met geldige stemmen bovenaan op de eerste lijst, zonder voorkeurstemmen;
2. Biljetten met geldige voorkeurstemmen voor de eerste lijst;
3. Evenzo, in elk van deze beide categorieën, voor de tweede lijst en, in voorkomend geval, voor de volgende lijsten (bij deze rangschikking worden de lijststemmen die samen met naamstemmen op dezelfde lijst zijn uitgebracht als niet-bestaande beschouwd);
4. Twijfelachtige stembiljetten;
5. Blanco stembiljetten en ongeldige stembiljetten. »

ART. 3.

Artikel 157 van het kieswetboek wordt gewijzigd als volgt :

« Ongeldig zijn alleen :

1. Alle andere stembiljetten dan die welke volgens de wet mogen worden gebruikt; die waarop geen stem tot uitdrukking is gebracht; die waarvan de vorm en de afmetingen veranderd zijn, die binnenin een papier of enig voorwerp bevatten of die de kiezer herkenbaar maken door een teken, een doorhaling of een bij de wet niet geoorloofd merk;

2. Tous les bulletins qui contiendraient des votes de tête de liste ou nominatifs dans deux ou plusieurs listes différentes. »

ART. 4.

L'article 166 du Code électoral est modifié comme suit :

« Le total des bulletins valables favorables à une liste soit qu'ils contiennent uniquement un vote de liste, soit qu'ils contiennent un ou plusieurs votes nominatifs, constitue le chiffre électoral de la liste.

» Pour le classement individuel des candidats à l'intérieur de chaque liste, chaque vote de préférence est compté pour une unité.

» Les candidatures isolées sont considérées comme constituant chacune une liste séparée. »

ART. 5.

L'article 16 de la loi du 19 octobre 1921 organique des élections provinciales est modifié comme suit :

« L'électeur peut émettre autant de votes qu'il le désire pour l'attribution des mandats, mais à condition de rester dans une seule et même liste.

» S'il adhère à l'ordre de présentation des candidats de la liste qui a son appui, il marque son vote dans la case placée en tête de cette liste.

» S'il veut modifier cet ordre, il donne un ou plusieurs votes nominatifs au candidat ou aux candidats de son choix.

» Lorsqu'il n'y a qu'un membre à élire ou que l'électeur veut donner son suffrage à un candidat isolé, il marque son vote dans la case placée au-dessus du nom du candidat.

» Les bulletins contenant des suffrages dans deux ou plusieurs listes sont nuls.

» Lorsque l'électeur a marqué à la fois un vote en tête de liste et un ou plusieurs votes de préférence dans la même liste, le vote de liste est considéré comme non avenu.

» L'article 166 du Code électoral est applicable aux élections provinciales. »

V. BILLIET
P. DESCAMPS
J. BASCOUR
A. STRIVAY
H. LAHAYE
P. DE CLERCQ.

2. Alle stembiljetten die lijststemmen of naamstemmen bevatten op twee of meer lijsten. »

ART. 4.

Artikel 166 van het Kieswetboek wordt gewijzigd als volgt :

« Het totaal van de geldige biljetten voor een lijst, hetzij er slechts één lijststem dan wel een of meer naamstemmen op voorkomen, vormt het stemcijfer van de lijst.

» Voor de individuele rangschikking van de kandidaten van iedere lijst wordt iedere voorkeurstem voor één stem geteld.

» Alleenstaande kandidaten worden geacht ieder een afzonderlijke lijst te vormen. »

ART. 5.

Artikel 16 van de wet van 19 oktober 1921 tot regeling van de provincieraadsverkiezingen wordt gewijzigd als volgt :

« De kiezer mag zoveel stemmen uitbrengen als hij wil voor de toekenning van de mandaten, op voorwaarde dat hij op een en dezelfde lijst blijft.

» Kan hij zich verenigen met de volgorde waarin de kandidaten voorkomen op de door hem gewenste lijst, dan brengt hij zijn stem uit in het stemvak bovenaan op die lijst.

» Wil hij deze orde wijzigen, dan geeft hij een of meer naamstemmen aan de kandidaten zijner keuze.

» Is er niet meer dan één lid te verkiezen of wil de kiezer zijn stem geven aan een alleenstaande kandidaat, dan brengt hij zijn stem uit in het stemvak boven de naam van de kandidaat.

» De biljetten waarin een stem is uitgebracht op twee of meer lijsten zijn ongeldig.

» Indien de kiezer tegelijk bovenaan op de lijst heeft gestemd en een of meer voorkeurstemmen heeft uitgebracht op dezelfde lijst, wordt de lijststem als niet-bestaande beschouwd.

» Artikel 166 van het Kieswetboek is mede van toepassing op de provincieraadsverkiezingen. »